Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaşi
Fascicula: **Asistență Socială, Sociologie, Psihologie**
ISSN: 2248-1079 | ISSN-L: 2248-1079
Covered in INDEX COPERNICUS, IDEEAS. REPEC, SOCIONET, ECONPAPER, CEEOL

2017, Issue 19, pages: 120-125 | doi: https://doi.org/10.18662/upasw/07

A Socio-Pedagogical Approach to Interculturality

[Abordare sociopedagogică a interculturalității]

Oana CIUCHI [1]

[1] Associate Professor Ph.D., „Petre Andrei" University of Iasi, Romania, E-mail: oanapsih@yahoo.com

Abstract: This paper describes the need to address the phenomenon of interculturality from a socio-pedagogical perspective. Its main purpose is represented by intercultural education as phenomenon but also as subject of study in the study programs curricula. At the same time, some of the measures adopted in the Romanian field of education are presented in order to support the interculturality.

Keywords: *interculturality; pluriculturality; intercultural education.*

How to cite: Ciuchi, O. (2017). A Socio-Pedagogical Approach to Interculturality. *Anuarul Universitatii "Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 19*, 120-125. https://doi.org/10.18662/upasw/07

Problematica lumii contemporane a generat în sfera politicii, culturii si educaţiei un număr de imperative cum sunt: apărarea păcii, salvarea mediului etc. Aceste imperative se regăsesc sub formă de recomandări şi rezoluţii adoptate de Organizaţia Naţiunilor Unite, United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), Consiliul Europei, diverse ong-uri şi Guverne.

În acest context va avea loc şi o transformare a învăţământului. Despre acesta pedagogii anticipau că: învăţarea informală şi nonformală va avea o pondere mai mare decât învăţarea formală în viaţa individului. Individul va fi supus procesului de învăţare pe tot parcursul vieţii, fără limite de vârstă.

Problematica lumii contemporane este prezentă în noile tipuri de educaţii sau „noile educaţii". Aceste „noi educaţii" corespund unor trebuinţe socio-pedagogice. În programele UNESCO figurează 11 exemple de „noi educaţii" între care: educaţia relativă la mediu, educaţia pentru comunicare şi pentru mass-media, educaţia în materie de preocupare pentru o nouă ordine economică internaţională, educaţia pentru schimbare şi dezvoltare, educaţia nutriţională, educaţia economică şi casnică modernă, educaţia pentru timpul liber, educaţia interculturală, educaţia pentru pace, educaţia pentru democraţie şi toleranţă.

Diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate care trebuie fructificată în mediul şcolar. Pluralitatea culturală pune nu numai problema apărării diferenţelor, ci a dialogului cultural, care recunoaşte că fiecare trebuie să contribuie la îmbogăţirea experienţei umane şi că fiecare dintre ele este un efort de universalizare a unei experienţe particulare.

Multiculturalitatea nu este adversarul universalismului european, ci o altă formă a lui. Ceea ce unifică multiculturalismul cu universalismul european este voinţa comună de a plasa o cultură mai presus de puterea statului sau de interesele unui grup social. Diferite grupuri socio-culturale trăiesc într-un spaţiu fizic comun fără a-şi propune în mod explicit să comunice şi să coopereze.

Societăţile multiculturale sunt realităţi date, existente în care oamenii aparţinând unor grupuri diferite intra în contact întâmplător atunci când situaţii concrete de viaţă o impun. Pluralismul moral şi religios nu exclude existenţa unui set comun de valori şi principii care să întemeieze identitatea civică în spaţiul fizico-social respectiv. Toleranţa reciproc dezvoltată de grupurile implicate este una de tip pasiv.

Interculturalismul implică înţelegerea, aprecierea şi valorizarea culturii proprii la care se adaugă respectul bazat pe o informare autentică şi pe construirea curiozităţii faţă de cultura etnică a celuilalt.

Interculturalitatea este un proces ce se produce la intersecţia dintre culturi, nefiind un scop în sine, dar care poate deveni o finalitate atunci când sunt sesizate transformările nefireşti sau comportamentele nefaste la acest nivel de intersectare a culturilor.

În procesul de construcţie instituţională paneuropeană, interculturalitatea se releva a fi unul dintre conceptele-cheie. Integrarea în structurile euroatlantice impune acceptarea interculturalităţii ca pe un nou standard în completarea standardelor economice, instituţionale şi demografice, general acceptate.

Comutarea accentului de la competiţie la cooperare se dovedeşte o noua provocare pentru toate ţările viitoarei Europe unite, deoarece comunitatea europeana nu poate fi decât o unitate în diversitate, deci interculturală. Interculturalitatea impune regândirea integrării ca relatie biunivoca (nu doar de la Vest la Est, ci si reciproc).

Reînoirea din interior a României presupune un nou tip de management al imaginii culturii noastre care, în cadrul mai larg al Europei multiculturale, îşi poate oferta propriul model de interculturalitate.

În prezent, în România sunt recunoscute oficial 18 minorităţi etnice, fiecare dintre acestea fiind reprezentate în Parlamentul României. Minorităţile naţionale, prin contribuţia lor la viaţa culturală, ştiinţifică şi economică a ţării, prin spiritul de convieţuire şi acceptare reciprocă pe care-l generează, reprezintă un atu şi o bogăţie pentru România.

Sistemul de învăţământ este un context, un cadru social important de manifestare a fenomenului intercultural din ţara noastră. Sistemul de învăţământ românesc are în structura sa unităţi de învăţământ preuniversitar pentru minorităţi: grădiniţe, şcoli primare, gimnaziale, licee, şcoli profesionale şi de ucenici, învăţământ postliceal, precum şi instituţii de învăţământ superior de stat şi private care furnizează programe de studii universitare de licenţă/ master/ doctorat cu predare în limbile minorităţilor naţionale. In acest sens, exemplificăm, aportul următoarelor instituţii de învăţământ: Universitatea din Bucureşti - maghiară, slovacă, germană, turcă, rusă, ucraineană, bulgară, rromani, Universitatea "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca - maghiară, germană; Universitatea de Medicină şi Farmacie din Târgu Mureş - maghiară; Universitatea Politehnica Bucureşti - germană; Universitatea Politehnica Timişoara -germană; Academia de Studii Economice din Bucureşti - germană; Universitatea de Vest din Timişoara - cehă şi sârbă; Universitatea din Suceava - ucraineană şi polonă; Universitatea "Ovidius" Constanţa - turcă. Instituţiile de învăţământ superior organizează maifestări ştiinţifice (conferinţe, simpozioane) cu secţiuni dedicate

minorităţilor naţionale, editează volume de lucrări ştiinţifice ale participanţilor în limbile minorităţilor.

Organizarea şi funcţionarea sistemului de învăţământ românesc este reglementat de legislaţia principală respectiv, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011, cu modificările şi completările ulterioare şi legislaţia subsecventă respectiv, metodologiile-cadru, regulamentele, procedurile elaborate de instituţia centrală şi aprobate prin ordine ale ministrului educaţiei. Actele normative principale şi subsecvente conţin capitole distincte care reglementează organizarea şi desfăşurarea procesului de învăţământ şi a examenelor de finalizare a studiilor în limbile minorităţilor naţionale. Mai mult decât atât, în structura organizatorică a instituţiei centrale există o Direcţie Generală cu un număr de peste 30 de experţi/consilieri/inspectori care au atribuţii în organizarea învăţământului preuniversitar pentru minorităţile naţionale, management şi asigurarea calităţii acestuia. De asemenea, la nivelul fiecărui inspectorat şcolar, structuri administrative judeţene în coordonarea ministerului educaţiei, există cel puţin un post/o normă de inspector de specialitate pentru învăţământul în limbile minorităţilor naţionale. Totodată, la nivelul Consiliilor consultative, ale ministerului există reprezentanţi ai învăţământului pentru minorităţile naţionale.

În contextul descris, educaţia interculturală vizează:

- Invăţarea despre societatea multiculturală şi despre societatea interculturală (reflectată prin raportarea persoanei la propriile repere culturale, cât şi raportarea la alte experienţe spirituale);
- Invăţarea pentru societatea interculturală (semnificaţia interculturalităţii, în acceptarea şi respectarea diferenţelor);
- Invăţarea prin intermediul experimentării diferenţei (valorile promovate în atitudini şi în comportamente).

Educaţia interculturală, ca disciplină de studiu are următoarele finalităţi:

- Formarea tinerilor ca persoane capabile să aprecieze diferite culturi care convietuiesc într-o socierate interculturală, să respecte şi să valorizeze pozitiv diferenţele culturale;
- Dezvoltarea capacităţii elevilor- studenţilor de a comunica, de a coopera şi de a interacţiona cu persoanele care aparţin diferitelor culturi, de a recunoaşte diversitatea în diferitele ei forme;
- Dezvoltarea deprinderilor de participare a tinerilor la îmbogăţirea vieţii comunitare, prin schimbul de elemente identitare, prin dialog şi implicare socială;

• Promovarea activă a valorilor sociale şi individuale (respect, solidaritate, cooperare, echitate, toleranţă, onestitate, onoare, responsabilitate, spirit civic) în vederea evitării formării unor reprezentări eronate a diferenţelor dintre etnii, rase, culturi, genuri, categorii sociale, confesiuni.

Educaţia interculturală contribuie la formarea progresivă a competenţelor-cheie pentru educaţia pe parcursul întregii vieţi, recomandate de Parlamentul si Consiliul Uniunii Europene (2006), indeosebi în următoarele domenii de competenţe-cheie:

• competenţe sociale şi civice
• spirit de iniţiativă şi antreprenoriat
• sensibilizare şi exprimare culturală
• comunicare în limba maternă
• a învăţa să înveţi.

Interculturalismul este un nou mod de abordare a realităţii sociale ce presupune aşezarea pluralismului cultural în cadrele unei filosofii umaniste, ce vizează toate domeniile vieţii. În prezent, interculturalismul presupune o analiză factorială a realităţii contemporane, complexe şi fluide, secondată de o hermeneutică filosofică, legată de necesitatea conceptualizării fenomenului interculturalităţii.

Concluzii

Şcolii îi revine rolul de a reflecta în curriculă caracteristicile postmodernităţii şi ale globalizării, de a educa formatorii şi formabilii pentru a descoperi şi a înţelege unitatea existenţială a omenirii pe această planetă. După monismul şi etnocentrismul şcolii din perioada anterioară, educaţia interculturală reprezintă o adevărată „dinamitare" a curriculei, impunând o reconsiderare, o reinterpretare şi o reformulare a scopurilor, conţinuturilor, strategiilor şi sistemelor sale de evaluare. Interculturalitatea în demersul educaţional înseamnă mai ales a face ceva altfel. Acest altfel înseamnă o nouă deschidere paradigmatică a orizontului de gândire spre existenţa factuală a realităţii sociale.

Odată cu dezvoltarea comunicării, culturile şi identităţile se transformă şi fiecare participă la transformarea altor culturi. Formarea competenţei de a intra în raport eficient cu alteritatea, fără disoluţia propriei identităţi, presupune întărirea spiritului critic şi cultivarea reflexivităţii faţă de experienţa cotidiană, prin angajare conştientă în procesul definirii de sine prin întâlnirea cu altul. Eficienţa comunicării şcolare în perspectivă interculturală implică diminuarea incertitudinii şi a anxietăţii legate de

alteritate şi construcţia unei noi perspective a celuilalt, ce se cere experimentată la clasă. Eludarea etnocentrismului şi deschiderea spre pluralismul cultural implică o decentrare a teoriilor educaţiei şi ale comunicării, de pe emiţător pe receptor. Principiul priorităţii receptorului este poate principiul călăuzitor al educaţiei interculturale. Receptorul este creator de sensuri în comunicare, uneori cu totul altele decât cele scontate de emiţător. Iată de ce, a decodifica sistemul de referinţă şi sistemul de valori al receptorului este o obligaţie pe care emiţătorul trebuie să şi o asume în momentul comunicării interculturale.

Bibliografie:

Cerghit, I. (2006). *Metode de învăţământ, Ediţia a IV-a revăzuta şi adăugită*. Iaşi: Polirom.

Cozma T. (2001). *O nouă provocare pentru educaţie – interculturalitatea.* Iaşi: Polirom.

Cozma T., Butnaru S., & Cucoş C. (2001). *Educaţie interculturală. Ghid pentru formatori.* Iaşi: Editura Erota.

Cucoş, C. (2011). *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale.* Iaşi: Polirom

Gavriliuc, A. *Psihologie interculturală. Repere teoretice și diagnoze românești.* Iaşi: Polirom.

Nedelcu, A. (2008). *Fundamentele educației interculturale.* Iaşi: Polirom

Plugaru, L., & Pavalache, M. (2007). *Educaţie interculturală.* Sibiu: Editura Psihomedia.